

การจัดการเรียนรู้ : ทักษะการฟัง การดู และการพูด

เรียนรู้อะไรในภาษาไทย : ทักษะการฟัง การดู และการพูด

ภาษาไทยเป็นทักษะที่ต้องฝึกฝนจนเกิดความชำนาญในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร การเรียนรู้ต้องมีประสิทธิภาพ และเพื่อนำไปใช้ในชีวิตจริง

● **การฟัง การดู และการพูด** การฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ การพูดแสดงความคิดเห็น ความรู้สึก พูดลำดับเรื่องราวต่างๆ อย่างเป็นเหตุเป็นผล การพูดในโอกาสต่างๆ ทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ และการพูดเพื่อนำใจ

คุณภาพผู้เรียน

จบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓

● เล่ารายละเอียดและบอกสาระสำคัญ ตั้งคำถาม ตอบคำถาม รวมทั้งพูดแสดงความคิดเห็น ความรู้สึกเกี่ยวกับเรื่องที่ฟังและดู พูดสื่อสารเล่าประสบการณ์และพูดแนะนำ หรือพูดเชิญชวนให้ผู้อื่น ปฏิบัติตาม และมีมารยาทในการฟัง ดู และพูด

จบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖

● พูดแสดงความรู้ ความคิดเกี่ยวกับเรื่องที่ฟังและดู เล่าเรื่องย่อหรือสรุปจากเรื่องที่ฟังและดู ตั้งคำถาม ตอบคำถามจากเรื่องที่ฟังและดู รวมทั้งประเมินความน่าเชื่อถือจากการฟังและดูโฆษณาอย่างมีเหตุผล พูดตามลำดับขั้นตอนเรื่องต่างๆ อย่างชัดเจน พูดรายงานหรือประเด็นค้นคว้าจากการฟัง การดู การสนทนา และพูดโน้มน้าวได้อย่างมีเหตุผล รวมทั้งมีมารยาทในการดูและพูด

สาระที่ ๓ การฟัง การดู และการพูด

มาตรฐาน ท ๓.๑ สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิด และความรู้สึกในโอกาสต่างๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์

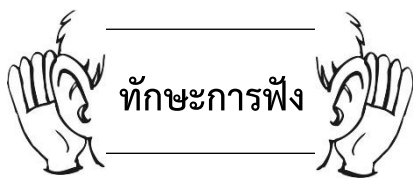
ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ป.๑	๑. ฟังคำแนะนำ คำสั่งง่ายๆ และปฏิบัติตาม	● การฟังและปฏิบัติตามคำแนะนำ คำสั่งง่ายๆ
	๒. ตอบคำถามและเล่าเรื่องที่ฟังและดู ทั้งที่เป็นความรู้และความบันเทิง	● การจับใจความและพูดแสดงความคิดเห็น ความรู้สึกจากเรื่องที่ฟังและดู ทั้งที่เป็นความรู้และความบันเทิง เช่น
	๓. พูดแสดงความคิดเห็นและความรู้สึก จากเรื่องที่ฟังและดู	- เรื่องเล่าและสารคดีสำหรับเด็ก - นิทาน - การ์ตูน - เรื่องขบขัน

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
	๔. พูดสื่อสารได้ตามวัตถุประสงค์	<ul style="list-style-type: none"> ● การพูดสื่อสารในชีวิตประจำวัน เช่น <ul style="list-style-type: none"> - การแนะนำตนเอง - การขอความช่วยเหลือ - การกล่าวคำขอบคุณ - การกล่าวคำขอโทษ
	๕. มีมารยาทในการฟัง การดู และการพูด	<ul style="list-style-type: none"> ● มารยาทในการฟัง เช่น <ul style="list-style-type: none"> - ตั้งใจฟัง ตามองผู้พูด - ไม่รบกวนผู้อื่นขณะที่ฟัง - ไม่ควรนำอาหารหรือเครื่องดื่มไปรับประทานขณะที่ฟัง - ให้เกียรติผู้พูดด้วยการปรบมือ - ไม่พูดสอดแทรกขณะที่ฟัง ● มารยาทในการดู เช่น <ul style="list-style-type: none"> - ตั้งใจดู - ไม่ส่งเสียงดังหรือแสดงอาการรบกวนสมาธิของผู้อื่น ● มารยาทในการพูด เช่น <ul style="list-style-type: none"> - ใช้ถ้อยคำและกิริยาที่สุภาพ เหมาะสมกับกาลเทศะ - ใช้น้ำเสียงนุ่มนวล - ไม่พูดสอดแทรกในขณะที่ผู้อื่นกำลังพูด
ป.๒	๑. ฟังคำแนะนำ คำสั่งที่ซับซ้อน และปฏิบัติตาม	<ul style="list-style-type: none"> ● การฟังและปฏิบัติตามคำแนะนำ คำสั่งที่ซับซ้อน
	๒. เล่าเรื่องที่ฟังและดูทั้งที่เป็นความรู้และความบันเทิง	<ul style="list-style-type: none"> ● การจับใจความและพูดแสดงความคิดเห็น ความรู้สึกจากเรื่องที่ฟังและดู ทั้งที่เป็นความรู้และความบันเทิง เช่น <ul style="list-style-type: none"> - เรื่องเล่าและสารคดีสำหรับเด็ก - นิทาน การ์ตูน และเรื่องขบขัน - รายการสำหรับเด็ก - ข่าวและเหตุการณ์ประจำวัน - เพลง
	๓. บอกสาระสำคัญของเรื่องที่ฟังและดู	
	๔. ตั้งคำถามและตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่ฟังและดู	
๕. พูดแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกจากเรื่องที่ฟังและดู		
	๖. พูดสื่อสารได้ชัดเจนตรงตามวัตถุประสงค์	<ul style="list-style-type: none"> ● การพูดสื่อสารในชีวิตประจำวัน เช่น <ul style="list-style-type: none"> - การแนะนำตนเอง - การขอความช่วยเหลือ - การกล่าวคำขอบคุณ - การกล่าวคำขอโทษ - การพูดขอร้องในโอกาสต่างๆ - การเล่าประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน
	๗. มีมารยาทในการฟัง การดู และการพูด	<ul style="list-style-type: none"> ● มารยาทในการฟัง เช่น

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
		<ul style="list-style-type: none"> - ตั้งใจฟัง ตามองผู้พูด - ไม่รบกวนผู้อื่นขณะที่ฟัง - ไม่ควรนำอาหารหรือเครื่องดื่มไปรับประทาน ขณะที่ฟัง - ไม่พูดสอดแทรกขณะที่ฟัง ● มารยาทในการดู เช่น <ul style="list-style-type: none"> - ตั้งใจดู - ไม่ส่งเสียงดังหรือแสดงอาการรบกวนสมาธิของผู้อื่น ● มารยาทในการพูด เช่น <ul style="list-style-type: none"> - ใช้ถ้อยคำและกิริยาที่สุภาพ เหมาะสมกับกาลเทศะ - ใช้น้ำเสียงนุ่มนวล - ไม่พูดสอดแทรกในขณะที่ผู้อื่นกำลังพูด - ไม่พูดล้อเลียนให้ผู้อื่นได้รับความอับอายหรือเสียหาย
<p>ป.๓</p>	<p>๑. เล่ารายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องที่ฟังและดูทั้งที่เป็นความรู้และความบันเทิง</p> <p>๒. บอกสาระสำคัญจากการฟังและการดู</p> <p>๓. ตั้งคำถามและตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่ฟังและดู</p> <p>๔. พูดแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกจากเรื่องที่ฟังและดู</p> <p>๕. พูดสื่อสารได้ชัดเจนตรงตามวัตถุประสงค์</p> <p>๖. มีมารยาทในการฟัง การดู และการพูด</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● การจับใจความและพูดแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกจากเรื่องที่ฟังและดูทั้งที่เป็นความรู้และความบันเทิง เช่น <ul style="list-style-type: none"> - เรื่องเล่าและสารคดีสำหรับเด็ก - นิทาน การ์ตูน เรื่องขบขัน - รายการสำหรับเด็ก - ข่าวและเหตุการณ์ในชีวิตประจำวัน - เพลง ● การพูดสื่อสารในชีวิตประจำวัน เช่น <ul style="list-style-type: none"> - การแนะนำตนเอง - การแนะนำสถานที่ในโรงเรียนและในชุมชน - การแนะนำ/เชิญชวนเกี่ยวกับการปฏิบัติตนในด้านต่างๆ เช่น การรักษาความสะอาดของร่างกาย - การเล่าประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน - การพูดในโอกาสต่างๆ เช่น การพูดขออภัย การพูดทักทายการกล่าวขอบคุณและขอโทษ การพูดปฏิเสธ และการพูดชักถาม ● มารยาทในการฟัง เช่น <ul style="list-style-type: none"> - ตั้งใจฟัง ตามองผู้พูด - ไม่รบกวนผู้อื่นขณะที่ฟัง - ไม่ควรนำอาหารหรือเครื่องดื่มไปรับประทาน ขณะที่ฟัง

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
		<ul style="list-style-type: none"> - ไม่แสดงกิริยาที่ไม่เหมาะสม เช่น โห่ ฮา หาว - ให้เกียรติผู้พูดด้วยการปรบมือ - ไม่พูดสอดแทรกขณะที่ฟัง ● มารยาทในการดู เช่น <ul style="list-style-type: none"> - ตั้งใจดู - ไม่ส่งเสียงดังหรือแสดงอาการรบกวนสมาธิของผู้อื่น ● มารยาทในการพูด เช่น <ul style="list-style-type: none"> - ใช้ถ้อยคำและกิริยาที่สุภาพ เหมาะสมกับกาลเทศะ - ใช้น้ำเสียงนุ่มนวล - ไม่พูดสอดแทรกในขณะที่ผู้อื่นกำลังพูด - ไม่พูดล้อเลียนให้ผู้อื่นได้รับความอับอายหรือเสียหาย
ป.๔	<p>๑. จำแนกข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นจากเรื่องที่ฟังและดู</p> <p>๒. พุดสรุปความจากการฟังและดู</p> <p>๓. พุดแสดงความรู้ ความคิดเห็น และความรู้สึกเกี่ยวกับเรื่องที่ฟังและดู</p> <p>๔. ตั้งคำถามและตอบคำถามเชิงเหตุผลจากเรื่องที่ฟังและดู</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● การจำแนกข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นจากเรื่องที่ฟังและดู ในชีวิตประจำวัน ● การจับใจความ และการพุดแสดงความรู้ ความคิดในเรื่องที่ฟังและดู จากสื่อต่างๆ เช่น <ul style="list-style-type: none"> - เรื่องเล่า - บทความสั้นๆ - ข่าวและเหตุการณ์ประจำวัน - โฆษณา - สื่ออิเล็กทรอนิกส์ - เรื่องราวจากบทเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น
	๕. รายงานเรื่องหรือประเด็นที่ศึกษาค้นคว้าจากการฟัง การดู และการสนทนา	<ul style="list-style-type: none"> ● การรายงาน เช่น <ul style="list-style-type: none"> - การพุดลำดับขั้นตอนการปฏิบัติงาน - การพุดลำดับเหตุการณ์
ป.๕	<p>๑. พุดแสดงความรู้ ความคิดเห็น และความรู้สึกจากเรื่องที่ฟังและดู</p> <p>๒. ตั้งคำถามและตอบคำถามเชิงเหตุผลจากเรื่องที่ฟังและดู</p> <p>๓. วิเคราะห์ความน่าเชื่อถือจากเรื่องที่ฟังและดูอย่างมีเหตุผล</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● การจับใจความ และการพุดแสดงความรู้ ความคิดในเรื่องที่ฟังและดู จากสื่อต่างๆ เช่น <ul style="list-style-type: none"> - เรื่องเล่า - บทความ - ข่าวและเหตุการณ์ประจำวัน - โฆษณา - สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ● การวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือจากเรื่องที่ฟังและดูในชีวิตประจำวัน
	๔. พุดรายงานเรื่องหรือประเด็นที่ศึกษา	<ul style="list-style-type: none"> ● การรายงาน เช่น

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
	ค้นคว้าจากการฟัง การดู และการสนทนา	- การพูดลำดับขั้นตอนการปฏิบัติงาน - การพูดลำดับเหตุการณ์
	๕. มีมารยาทในการฟัง การดู และการพูด	● มารยาทในการฟัง การดู และการพูด
ป.๖	๑. พูดแสดงความรู้ ความเข้าใจ จุดประสงค์ของเรื่องที่ฟังและดู	● การพูดแสดงความรู้ ความเข้าใจในจุดประสงค์ของเรื่องที่ฟังและดูจากสื่อต่างๆ ได้แก่ - สื่อสิ่งพิมพ์ - สื่ออิเล็กทรอนิกส์
	๒. ตั้งคำถามและตอบคำถามเชิงเหตุผล จากเรื่องที่ฟังและดู	
	๓. วิเคราะห์ความน่าเชื่อถือจากการฟัง และดูสื่อโฆษณาอย่างมีเหตุผล	● การวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือจากการฟังและดูสื่อโฆษณา
	๔. พูดรายงานเรื่องหรือประเด็นที่ศึกษาค้นคว้าจากการฟัง การดู และการสนทนา	● การรายงาน เช่น - การพูดลำดับขั้นตอนการปฏิบัติงาน - การพูดลำดับเหตุการณ์
	๕. พูดโน้มน้าวอย่างมีเหตุผล และน่าเชื่อถือ	● การพูดโน้มน้าวในสถานการณ์ต่างๆ เช่น - การเลือกตั้งกรรมการนักเรียน - การรณรงค์ด้านต่างๆ - การโต้วาที
	๖. มีมารยาทในการฟัง การดู และการพูด	● มารยาทในการฟัง การดู และการพูด

ความหมายของการฟัง

การฟัง หมายถึง การแปลความหมายของเสียงที่ได้ยินโดยใช้สมาธิหรือความตั้งใจอย่างจริงจังจนเกิดความเข้าใจในสิ่งที่ได้ยินนั้น เพราะการฟังเป็นทักษะการรับเข้าตามหลักของภาษาศิลป์ (วรรณิ โสมประยูร ๒๕๔๔:๘๓)

การฟัง หมายถึง การรับรู้เสียงในภาษาอย่างตั้งใจ แล้วผ่านเข้าสู่กระบวนการทำงานของสมอง มีการแปลความ ตีความ ขยายความเพื่อสร้างความเข้าใจกับเสียงนั้น ซึ่งนับว่าได้เกิดกระบวนการคิดขั้นพื้นฐานขึ้นภายในตัวบุคคล และเมื่อได้รับการฝึกฝนอย่างต่อเนื่องก็จะเกิดทักษะการฟังจนสามารถใช้เป็นวิธีการเรียนรู้ที่ดีได้ตลอดไป (อภิรักษ์ อนุชานันท์ ๒๕๕๔:๔-๘)

กล่าวโดยสรุป การฟัง หมายถึง การรับเสียงที่ได้ยินด้วยความตั้งใจ และนำเสียงที่ได้ยินนั้นมาตีความ แปลความคำนั้นให้ออกมาเป็นความหมาย เพื่อให้เกิดการรับรู้ความหมายของคำหรือเสียงที่ได้ยินนั้น เมื่อบุคคลใดฝึกฟังอย่างสม่ำเสมอจะทำให้ทักษะการฟังของบุคคลนั้น ๆ ดีขึ้น

ความสำคัญของการฟังในชีวิตประจำวัน

การฟังมีความสำคัญในชีวิตประจำวัน ดังนี้

๑. การฟังที่ดียอมทำให้ผู้ฟังเกิดปัญญาเกิดความรอบรู้เฉลียวฉลาด

๒. การฟังเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้การพูดได้ผลสมบูรณ์ ผู้ฟังที่ดีจะช่วยให้ผู้พูดไปสู่จุดมุ่งหมายได้ ผู้พูดที่ดีต้องเป็นนักฟังที่ดีด้วย เพราะการฟังช่วยให้เกิดการเรียนรู้วิธีการพูดที่ดีของผู้อื่น

๓. การฟังเป็นกระบวนการเรียนรู้อย่างหนึ่งของมนุษย์ทั้งฟังจากเสียงพูดของบุคคลโดยตรงหรือฟังโดยผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ ซีดี คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์มือถือ เป็นต้น หากมนุษย์มีความพิการทางการได้ยิน หรือฟังไม่ได้ก็จะขาดช่องทางการเรียนรู้ที่สำคัญไปช่องทางหนึ่ง

๔. การฟังเป็นพฤติกรรมการใช้ภาษาที่เกิดขึ้นภายในตัวบุคคล และมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับการคิด เพราะเมื่อฟังแล้วต้องสร้างความเข้าใจสิ่งที่ได้ฟังด้วยการแปลความ ตีความ ขยายความรวมทั้งสรุปความได้เป็นความคิดของผู้ฟังเองในที่สุด การพัฒนาการคิดของคนจึงทำได้พร้อม ๆ กันกับการฟัง

๕. การฟังเป็นพื้นฐานของแนวความคิดต่างๆ ผู้ฟังจะได้พัฒนาพินความรู้และระดับสติปัญญาจากการรวบรวมข้อมูลและข้อคิดต่างๆจากการฟัง ด้วยการสังเกต จดจำ และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันให้มีประสิทธิภาพได้

๖. การฟังช่วยชักนำให้เกิดความคิดที่ดีๆ เพิ่มพูนความรู้และนำไปสู่การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์

๗. การฟังช่วยเกิดความบันเทิงรื่นเริง อารมณ์ผ่อนคลายความตึงเครียด

๘. การฟังช่วยยกระดับจิตใจให้คนมีความเป็นมนุษย์มากยิ่งขึ้น เช่น การฟังพระธรรมเทศนา

๙. การฟังสามารถสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกันได้

๑๐. การฟังเป็นพฤติกรรมที่เป็นเครื่องสะท้อนและยืนยันความงามความไพเราะของภาษาไทยอันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่ายิ่งของชาติ เช่น การฟังการขับเห่กล่อม หรืออ่านบทร้อยกรองทำนองเสนาะ เป็นต้น

ความสำคัญของการฟังกับผู้เรียนในระดับประถมศึกษา

สมิต (Smith, 1973: 72 อ้างถึงใน วิลเลียม วิมุกตายน 2531 : 9) ได้สรุปใจความสำคัญของการฟังที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนในระดับประถมศึกษาไว้ดังนี้ คือ

๑. เด็กในชั้นประถมศึกษาเรียนรู้รายละเอียดต่างๆจากการฟังถ้าเราสอนฟังโดยตรงก็จะสามารถพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของเด็กได้

๒. เด็กตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรียนรู้โดยตรงทันทีจากการฟังได้ดีกว่าจากการอ่าน เพราะเด็กในระดับชั้นต้นๆ นี้ยังไม่มีทักษะการอ่านมากพอที่จะอ่านเอาความ ครูจึงควรให้ความสำคัญกับการสอนฟังในฐานะที่เป็นทักษะภาษาเช่นเดียวกับการอ่าน

๓. เด็กเรียนช้าไม่ได้หมายความว่าต้องด้อยในการฟังไปด้วย ดังนั้นการฟังจึงเป็นวิธีการที่ดีที่จะสอนเด็กเรียนช้า

๔. ความสามารถในการฟังของเด็กชายและเด็กหญิงทุกคนในทุกระดับชั้นตั้งแต่ชั้นอนุบาลถึงประถมศึกษาปีที่ 6 ไม่แตกต่างกัน

จุดมุ่งหมายของการฟัง

จุดมุ่งหมายของการฟังทั่วไป สามารถจำแนกได้ดังนี้

๑. การฟังเพื่อความรู้

๒. การฟังเพื่อให้เกิดความคิดและการตัดสินใจ

๓. การฟังเพื่อความบันเทิงและผ่อนคลาย

๔. การฟังเพื่อสัมผัสสุนทรียรสในภาษาและวรรณกรรม

๕. การฟังเพื่อเข้าถึงความรู้สึกและการฟังเพียงเพื่อผ่าน
๖. การฟังเพื่อพัฒนาสมองและรักษาสุขภาพจิต

จุดมุ่งหมายของการฟังตามหลักสูตร

การสอนทักษะการฟังในระดับประถมศึกษาชั้นนั้น ได้มีการกำหนดสาระการฟังไว้โดยคำนึงถึงความเหมาะสมของระดับชั้นตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ซึ่งกำหนดรายละเอียดของสาระการฟังดังนี้

๑. ฟังคำแนะนำ คำสั่งง่ายๆและปฏิบัติตาม
๒. ตอบคำถามและเล่าเรื่องที่ฟัง ทั้งที่เป็นความรู้และความบันเทิง
๓. แสดงความคิดเห็นและความรู้สึกจากเรื่องที่ฟัง
๔. มีมารยาทในการฟัง
๕. บอกสาระสำคัญของเรื่องที่ฟัง
๖. จำแนกข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นจากเรื่องที่ฟัง
๗. ตั้งคำถามและตอบคำถามเชิงเหตุผลจากเรื่องที่ฟัง
๘. รายงานเรื่องหรือประเด็นที่ศึกษาค้นคว้าจากการฟัง
๙. การแสดงความรู้ความเข้าใจจุดประสงค์ของเรื่องที่ฟัง
๑๐. วิเคราะห์ความน่าเชื่อถือจากเรื่องที่ฟังอย่างมีเหตุผล

หลักการสอนฟัง

๑. ควรสอนให้นักเรียนเข้าใจวัตถุประสงค์และวิธีการของการฟังแต่ละประเภท พร้อมทั้งยกตัวอย่างประกอบ
๒. ควรให้นักเรียนฝึกทักษะการฟังแต่ละประเภทให้ครบ เพื่อนักเรียนจะได้นำไปใช้ในโอกาสที่แตกต่างกัน
๓. ครูควรพูดให้ชัดถ้อยชัดคำ และอย่าพูดเร็วจนเกินไปจนนักเรียนฟังไม่ทัน รวมทั้งครูควรจะเป็นตัวอย่างของผู้ฟังที่ดี
๔. ควรจัดบรรยากาศในการฟังให้เหมาะสม เช่น ไม่นั่งเบียดกันเกินไป ไม่มีเสียงรบกวน อากาศถ่ายเทสะดวก แสงสว่างเพียงพอ
๕. กิจกรรมที่ใช้สอนต้องสร้างความสนใจให้นักเรียนอยากฟัง และควรให้กำลังใจในการฟังของนักเรียนด้วยการกล่าวชม
๖. กิจกรรมการสอน ควรส่งเสริมให้นักเรียนได้ใช้ความคิดจากเรื่องที่ฟังด้วย ให้ผู้ฟังมีส่วนร่วมโดยมีการอธิบายซักถามได้บ้าง
๗. การเลือกเรื่องที่ใช้สอนฟังควรเป็นเรื่องที่ไม่ไกลตัว ควรเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนหรือเป็นเรื่องที่มีความหมายต่อนักเรียน
๘. ในการเตรียมการสอน ควรแทรกทักษะการฟังไว้ในชั่วโมงด้วย เช่น ฝึกให้นักเรียนฟัง ๑๐ – ๑๕ นาที ในบทเรียนบางชั่วโมง โดยตั้งความมุ่งหมายลงไปให้แน่นอนว่าต้องการให้ฟังเพื่ออะไร
๙. ควรจัดชั่วโมงสำหรับการฟังไว้เป็นพิเศษ โดยเชิญวิทยากรซึ่งเป็นครูในโรงเรียนหรือบุคลากรภายนอกโรงเรียนมาบรรยายให้นักเรียนฟัง แล้วให้นักเรียนสรุปสิ่งที่ได้จากการฟังด้วยวาจาหรือด้วยการเขียนสรุปความ หรืออาจตั้งคำถามให้นักเรียนตอบเป็นการสรุปใจความสำคัญก็ได้

๑๐. ควรจัดกิจกรรมเสริมการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมการฟังตามความเหมาะสมของแต่ละระดับชั้น เช่น การเล่านิทาน การโต้วาที ฯลฯ โดยเชิญวิทยากรภายนอกหรือให้นักเรียนเป็นผู้ทำกิจกรรมนั้น ๆ ด้วยตนเอง เพื่อนักเรียนจะได้ฝึกทักษะการฟังเพิ่มเติมจากการเรียนในห้องเรียน

๑๑. ควรใช้อุปกรณ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือแอปพลิเคชัน ต่าง ๆ เช่น วิทยุ แผ่นดีวีดี คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต ยูทูบ (YouTube) เป็นต้น เพื่อฝึกทักษะการฟังให้เหมาะสมกับวัยของนักเรียน

๑๒. ครูผู้สอนควรร่วมมือกับครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ เพื่อบูรณาการทักษะการฟังในการเรียนการสอนของแต่ละวิชา

กิจกรรมเสนอแนะในการสอนฟัง

๑. ฝึกให้มีสมาธิในการฟัง ดังนี้

- นักเรียนปฏิบัติตามคำสั่งของครู โดยครูแสดงท่าทางประกอบ
- นักเรียนปฏิบัติตามคำสั่งของครู โดยครูแสดงท่าทางที่ตรงกันข้ามกับคำสั่งให้นักเรียนดู
- เล่นเก้าอี้ดนตรี
- เล่นทายเสียงเพื่อน
- เล่นปริศนาคำทาย
- ให้นักเรียนแสดงบทบาทตามเรื่องที่เล่าให้ฟัง

๒. ฝึกมารยาทการฟัง ดังนี้

- สร้างสถานการณ์ให้นักเรียนฝึกมารยาทในห้องเรียนหรือในห้องประชุม
- ให้นักเรียนเขียนข้อควรปฏิบัติของผู้ฟังที่ดี
- ประกวดผู้มีมารยาทการฟังที่ดีในห้องเรียน

๓. ฝึกจับใจความสำคัญ ดังนี้

- บอกใจความสำคัญจากคำอธิบายของครู
- เล่าใจความจากเรื่องที่ครูหรือเพื่อนอ่านให้ฟัง
- จับใจความจากเรื่องที่ครูหรือเพื่อนเล่าให้ฟัง
- บรรยายเรื่องราวจากเรื่องที่ดูในโทรทัศน์หรือภาพยนตร์
- บอกใจความสำคัญของเพลงที่ฟัง
- บรรยายความหมายของเพลงที่ครูกำหนดให้
- อธิบายคำสั่งของครูให้เพื่อนฟัง
- แบ่งกลุ่มผลัดกันเล่าแล้วถามตอบ
- ฟังเรื่องต่างๆ และฝึกตั้งชื่อเรื่อง
- ฟังพระเทศน์แล้วให้บอกข้อคิดที่ได้จากการฟัง
- เล่นเกมเล่าต่อกัน
- เก็บใจความสำคัญของการฟังข่าว
- ฟังวิทยากร แล้วสรุปเป็นรายงาน
- ฟังการโฆษณาหรือการหาเสียง แล้วสรุปเป็นรายงาน
- ฟังการเล่าประสบการณ์หรือเหตุการณ์จากเพื่อนๆ
- ฟังเรื่องแล้วแสดงบทบาทสมมติ

๔. ฝึกให้มีวิจารณ์ญาณในการฟัง ดังนี้

- นำบทความจากหนังสือพิมพ์มาอ่านให้นักเรียนฟัง แล้วให้นักเรียนช่วยกันแยกข้อเท็จจริงและความคิดเห็นออกจากกัน
 - นำคำแถลงการณ์หรือประกาศของรัฐบาลจากวิทยุ โทรทัศน์ หรือหนังสือพิมพ์มาเปรียบเทียบข้อแตกต่าง
 - ฝึกคำวิพากษ์วิจารณ์ของนักเรียนแต่ละคน และเปรียบเทียบหาข้อแตกต่าง
 - นำข้อความจากหนังสือพิมพ์หลาย ๆ ฉบับ มาเปรียบเทียบหาข้อเท็จจริงในหัวข้อว่าเดียวกัน
 - อ่านเรื่องยาว เรื่องสั้น นวนิยายหรือวรรณคดีครั้งละ 1 เรื่อง ให้นักเรียนฟังแล้วให้นักเรียนวิจารณ์ลักษณะของเรื่อง ชื่อเรื่อง ลักษณะนิสัยของตัวละคร ข้อคิดที่ได้จากการฟัง ฯลฯ
 - ฟังการโฆษณาจากสื่อมวลชน และนำมาวิพากษ์วิจารณ์หาข้อเท็จจริง
๕. ฝึกให้มีความคิดสร้างสรรค์และนำไปใช้ประโยชน์
- ฟังเทศน์แล้วให้ปฏิบัติในชีวิตประจำวัน เช่น เรื่องความซื่อสัตย์
 - ฟังข้อควรปฏิบัติจากวิทยุ โทรทัศน์ แล้วเขียนรายงาน เช่น พระบรมราโชวาท
 - ฟังคติพจน์ที่ครูนำมาอ่านให้ฟังแล้วเขียนคติพจน์สำหรับตนเอง
 - ฟังเหตุการณ์บางเรื่อง เช่น การระบาดของโรคร้ายแรง การถวายสักการะพระบรมศพ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
 - ฟังบทเรียนจากวิทยุ โทรทัศน์ และแอปพลิเคชัน ที่น่ารู้และน่าสนใจ
 - ฟังการอ่านวรรณคดีหรือเพลง แล้ววาดภาพตามเนื้อเรื่องนั้นๆ
 - ให้เขียนประโยชน์ที่ได้จากการฟังเรื่องราวต่างๆ

ความหมายของการพูด

การพูด หมายถึง การสื่อความหมายอย่างหนึ่งโดยใช้น้ำเสียง ภาษา กิริยาท่าทาง เพื่อถ่ายทอดความในใจไปให้ผู้ฟังรู้หรือเข้าใจความต้องการ หรือความรู้สึกนึกคิดของตน เพราะการพูดเป็นทักษะการส่งออกตามหลักของภาษาศิลป์ (วรรณิ โสมประยูร ๒๕๔๔:๙๙)

การพูด หมายถึง การสื่อความหมายระหว่างมนุษย์โดยใช้น้ำเสียง ภาษา ท่าทาง สีหน้า แววตา และสัญลักษณ์อื่น ๆ เพื่อถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความรู้สึก และความต้องการของผู้พูดให้ผู้ฟังทราบ เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน และการเกิดการตอบสนองตามจุดประสงค์ของผู้พูด (ธนรัชฎ์ ศิริสวัสดิ์ ๒๕๕๔:๗-๖)

กล่าวโดยสรุป การพูด หมายถึง การสื่อความหมายของคำ กิริยาท่าทาง น้ำเสียง อารมณ์ ความรู้สึก ให้ผู้อื่นได้เข้าใจสิ่งที่ผู้พูดต้องการนำเสนอ เพื่อให้ผู้ฟังได้ปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ของผู้พูด

ความมุ่งหมายของการพูด

๑. ให้กล้าพูดกล้าแสดงความคิดเห็น

๒. ให้มีมารยาทในการพูด
๓. ให้ใช้ภาษาพูดที่ถูกต้องชัดเจน สละสลวย และแจ่มแจ้ง
๔. พูดให้ผู้ฟังเข้าใจความหมายตรงตามจุดประสงค์
๕. ให้รู้จักเลือกใช้คำพูดให้เหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคล

ในการฝึกทักษะการพูด มีข้อเสนอแนะในการสอน ดังนี้

๑. วางแผนการสอนโดยแทรกการฝึกพูดไว้ในชั่วโมงเรียนภาษาไทย ให้ได้สัดส่วนกับการฝึกทักษะอย่างอื่น และสอนให้สัมพันธ์กับการฟัง
๒. จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่จะส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกพูดโดยทั่วถึงกัน เช่น จัดชุมนุมละคร ชุมนุมนักพูด หรือชุมนุมภาษาไทย ให้นักเรียนได้ฝึกพูดเดี่ยวในที่ประชุมบ้าง อภิปรายเป็นคณะบ้าง หรือหัดให้ประชุมกันเองบ้าง และจัดให้ไปสัมภาษณ์บุคคลต่าง ๆ บ้าง เพื่อให้มีประสบการณ์ต่าง ๆ กัน
๓. ในชั่วโมงภาษาไทย ควรจัดให้นักเรียนผลัดเปลี่ยนกันแสดงความสามารถในการพูด เช่น ให้เขียนหัวข้อสั้นๆ สำหรับมาพูดหน้าชั้น ประกวดการเล่านิทาน ประกวดเล่าเรื่องน่าตื่นเต้นที่นักเรียนได้พบเห็นมาด้วยตนเอง หรือแสดงละครพูดสั้นๆ
๔. ในการฝึกพูดควรคำนึงถึงการพูดให้ชัดเจนออกเสียง ตัว ร ล หรือตัวควบกล้ำได้ถูกต้อง ฝึกให้รู้จักใช้คำพูดที่สุภาพแล้วใช้ถ้อยคำให้ถูกต้องเหมาะสม
๕. ขอความร่วมมือกับครูที่สอนวิชาอื่นให้ช่วยกวดขัน แก้ไขข้อบกพร่องในการพูดของนักเรียนด้วย
๖. เนื้อหาที่จะให้นักเรียนฝึกพูดนั้นควรเลือกสิ่งที่อยู่ในวงความสนใจของนักเรียนมาฝึก ไม่ควรตั้งหัวข้อที่แห้งแล้งหรือยากเกินความสามารถของเด็ก ครูอาจใช้วิธีให้นักเรียนเสนอหัวข้อที่จะพูดคนละหัวข้อไม่ให้ซ้ำกัน และจดหัวข้อเหล่านั้นไว้ ถ้าหัวข้อใดไม่เหมาะสมครูก็อาจช่วยกันแก้ไขเปลี่ยนแปลงให้บ้าง ถ้ามีโอกาสนักเรียนเลือกเรื่องที่จะพูดเองในแนวที่ครูแนะให้นักเรียนก็จะสามารถพูดได้ดีกว่าที่ครูกำหนดหัวข้อเรื่องให้แต่ฝ่ายเดียว
๗. ควรคำนึงถึงความแตกต่างของเด็กเป็นรายบุคคล และจัดเนื้อหาที่จะพูดให้สอดคล้องกับบุคลิกภาพและความถนัดของเด็ก

กิจกรรมที่ใช้ในการฝึกพูด

๑. ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น
 - ในโอกาสที่นักเรียนขึ้นชั้นใหม่ครูให้นักเรียนแต่ละคนแนะนำตัวเองให้เพื่อนๆ รู้จักโดยให้บอกชื่อ นามสกุล บ้านที่อยู่ และสิ่งที่ชอบ เช่น ชอบสีอะไร ชอบทำอะไรเวลาอยู่บ้าน หรือชอบเรียนวิชาอะไร เป็นต้น
 - ให้นักเรียนหัดแนะนำให้เพื่อนรู้จักกัน
 - ให้เล่าเรื่องหน้าชั้นอาจเป็นเหตุการณ์ที่ได้ประสบมาด้วยตนเองหรืออ่านมาหรือได้ยินมาหรือนิทานสั้น ๆ ที่มีคติสอนใจ
 - ให้นักเรียนหัดอภิปรายแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ ที่น่าสนใจ เช่น เรื่องต่อไปนี้เป็นเรา จะช่วยพ่อแม่ประหยัดได้อย่างไร โตขึ้นฉันจะเป็น..... สิ่งที่ฉันชอบทำในเวลาว่าง รถยนต์ เรือบิน รถไฟ ไหนจะดีกว่ากัน , สัตว์อะไรมีประโยชน์มากที่สุด , ที่ที่เราควรไปเที่ยว ฯลฯ
 - ให้เราถึงสิ่งที่นักเรียนได้ประจักษ์ด้วยตนเองบอกวิธีและคุณค่าของสิ่งนั้น
๒. สอนให้มีมารยาทในการพูด

- ให้ตอบคำถามของครู คนอื่น หรือผู้ใหญ่มาก
 - เรียกนักเรียนมาสัมภาษณ์เป็นรายบุคคลและให้รู้จักใช้คำพูดให้สุภาพและเหมาะสม เช่น ในการพูดตอบรับ พูดปฏิเสธ พูดชี้แจง ฯลฯ
 - ให้พูดแนะนำวิทยากรต่อชั้น และกล่าวขอบคุณในนามของชั้นเมื่อวิทยากรพูดจบแล้ว
 - ฝึกให้ไปติดต่อผู้รู้ การงานกับผู้ที่เป็นผู้ใหญ่
 - ฝึกทำทางสำหรับพูดในที่ประชุม ถ้ามีไมโครโฟนก็ให้ลองพูดหน้าไมโครโฟน
 - ให้แสดงละครพูดสั้นๆ ฝึกทำทางประกอบการแสดง
๓. ให้ใช้ภาษาพูดที่ถูกต้องสละสลวยและแจ่มแจ้ง
- ฝึกให้พูดขออนุญาตครูออกเมื่อต้องไปนอกห้อง
 - ฝึกให้ขอความกรุณาให้ครูช่วยอธิบายบทเรียน
 - ฝึกให้พูดบรรยายข้อความสั้นๆ โดยมีจุดประสงค์ที่จะชวนให้ผู้ฟังเห็นพ้องกับความคิดเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เช่น
 - ชักชวนให้ช่วยกันรักษาความสะอาดในบริเวณโรงเรียน
 - ชักชวนให้ช่วยกันทำประโยชน์ต่อส่วนรวม
 - พูดยกย่องความดีของบุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์ (บูรณาการกับสาระวิชาสังคมศึกษา)
 - พูดชมความงามของดอกไม้หรือภูมิประเทศ
 - ฝึกให้เล่าเรื่องจากหนังสือที่ได้อ่านมา อาจเป็นแบบเรียนหรือหนังสืออื่นก็ได้
 - ฝึกให้พูดเสียง ร ล ให้ชัดเจนโดยรวบรวมคำหรือข้อความมาให้ฝึกพูด
 - รวบรวมคำที่มีเสียงควบ ว ร ล มาให้ฝึก เช่น ความ ควาย เคว้าง คว้าง คว่า
๔. พูดให้ผู้ฟังเข้าใจความหมายตามตรงจุดประสงค์
- ให้ประกาศคำสั่งหรือชี้แจงเรื่องใดเรื่องหนึ่งให้เพื่อนในชั้นทราบ
 - ให้ตอบคำถามเกี่ยวกับบทเรียนที่ได้เรียนไป
 - ให้ออกไปพูดหน้าชั้นตามหัวข้อที่กำหนดให้ เช่น บอกวิธีซักผ้า บอกวิธีหุงข้าว บอกทิศทางให้ไปสถานที่บางแห่ง บอกความแตกต่างของของสองสิ่ง เช่น ปากกา กับ ดินสอ เสื่อกับกางเกง ข้าวเปลือกกับข้าวสาร
 - สมมติเหตุการณ์ให้นักเรียนออกมาหน้าชั้นครั้งละ ๒ คน ให้คนหนึ่งแจ้งความประสงค์ของตน แก่อีกคนหนึ่งว่าต้องการอะไร และอีกคนหนึ่งพูดตอบ เช่น สมมติให้พูดยืมหนังสือจากห้องสมุดประชาชน พูดถามถึงสินค้าที่ประสงค์จะซื้อ พูดขอร้องให้หมอบไปรักษาญาติที่ป่วย
 - ให้ไปอ่านข่าวสั้นๆ จากหนังสือพิมพ์แล้วมาเล่าข่าวนั้นให้เพื่อนฟังในชั้น
๕. ให้รู้จักเลือกใช้คำพูดให้เหมาะสมกับกาลเทศะ
- ฝึกให้พูดกับบุคคลที่นักเรียนต้องติดต่อเกี่ยวข้อง เช่น บุรุษไปรษณีย์ คนขับรถ นายแพทย์ พระภิกษุ ตำรวจ ฯลฯ ให้ใช้คำพูดที่เหมาะสม
 - ฝึกให้เล่าข่าวสั้นๆ เกี่ยวกับพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชโดยใช้คำราชาศัพท์เท่าที่จำเป็น
 - ฝึกให้ประชุมปรึกษา ในเรื่องที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ให้แต่ละคนออกความคิดเห็นว่าควรจะช่วยกันทำอะไรบ้าง เช่น ในการจัดงานวันรื่นเริงวันปิดภาคหรือในการเลือกสถานที่ที่จะไปชมเพื่อประโยชน์ในการศึกษา ฯลฯ

- ฝึกให้พูดต้อนรับเชิญชวนผู้มาเยี่ยมโรงเรียนหรือเยี่ยมบ้าน
- ให้ได้วาทีในเรื่องง่ายๆ เช่น หน้าฝนดีกว่าหน้าร้อน ม้าดีกว่าวัว ฯลฯ
- กำหนดให้ไปสัมภาษณ์บุคคลที่มีอาชีพต่างๆกัน มารายงานในชั้นหรือเชิญบุคคลเหล่านั้น มาให้นักเรียนสัมภาษณ์

ตัวอย่างหัวข้อเรื่องสำหรับฝึกพูด

๑. ทายซิว่าฉันคือใคร	๒. ไปเที่ยวกันไหม
๓. เทียบตลาดนัด	๔. ประกวดนิทานสนุก
๕. เป็นอะไรดีเอ๋ย	๖. ของ ๒ อย่าง
๗. เราช่วยกันประหยัด	๘. วิธีทำของเล่นหรือของรับประทาน
๙. สิ่งที่คุณชอบทำในยามว่าง	๑๐. ข้าวสำหรับวันนี้
๑๑. ฉันคือใคร	๑๒. เหตุการณ์ที่คุณไม่ลืม
๑๓. สวนครัวของคุณ	๑๔. การผจญภัยของคุณ
๑๕. สิ่งที่คุณชอบกิน	๑๖. หนังสือที่คุณชอบอ่าน
๑๗. มาช่วยกันทำประโยชน์	๑๘. บุคคลสำคัญ
๑๙. สิ่งที่คุณเห็นว่าดี	๒๐. บทสนทนา
๒๑. จังหวัดที่คุณอยู่	๒๒. ตัวละครจากหนังสือ
๒๓. สถานที่ที่น่าเที่ยว	๒๔. บุคคลที่น่าสนใจ
๒๕. โตขึ้นจะเป็นอะไรดี	๒๖. เหตุการณ์สำคัญในเดือนที่ผ่านมา
๒๗. วิธีทำของใช้บางอย่าง	๒๘. หนังสืออ่านสนุก
๒๙. ภาษิตที่คุณจำได้	๓๐. อยากให้โลกนี้มีอะไร

เอกสารอ้างอิง

- ฐะปะนีย์ นาครทรรพ,(๒๕๕๕).การสอนภาษาไทย ชั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษา ชุดรักษ์ภาษาไทย คู่มือ สำหรับครูผู้สอนภาษาไทยสอดคล้องตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน.พิมพ์ครั้งที่๑.นนทบุรี:บริษัท สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ จำกัด.
- ธนรัชฎ์ ศิริสวัสดิ์,(๒๕๕๔).กลวิธีเพื่อการเรียนการสอนการพูดในระดับประถมศึกษา.พิมพ์ครั้งที่๑. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- วรรณิ โสมประยูร,(๒๕๔๔).การสอนภาษาไทย ระดับประถมศึกษา.พิมพ์ครั้งที่ ๔ .กรุงเทพฯ:บริษัท โรงพิมพ์ ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.
- อภิรักษ์ อนุชานัน,(๒๕๕๔).กลวิธีเพื่อการเรียนการสอนการฟังในระดับประถมศึกษา.พิมพ์ครั้งที่๑. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.